

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01 2019 р.

Голова НМР Н. М. Кольцун Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Макро-, мікро- і мета історія

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.03 Історія)
(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))
(спеціалізація)

освітня програма Середня освіта: історія. Українознавство
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

А.Томе М.О. Тонгарова
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою української і всесвітньої історії та культури

протокол № 8 від 10.01.19

Завідувач кафедри

В.Григор
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету української філології та соціальних наук

М Л.Б. Уманець
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Циганенко Лілія Федорівна, доктор історичних наук, професор, проректор з наукової роботи ІДГУ.

Рецензент програми:

Церковна Віра Георгіївна, кандидат історичних наук, завідувач кафедри української і всесвітньої історії та культури.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	18	4
Модуль: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-2	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 2-3	Семінарські заняття:	
	14	4
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 2	-	-
- самостійна робота: 6	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	88	112

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: система наукових знань про історію і сучасний стан історичної науки, характеристика сучасного стану історичного знання у вітчизняній та зарубіжній науці.

Метою вивчення дисципліни є: оволодіння знаннями про основні методологічні підходи, що отримали розвиток в історичній науці у другій половині ХХ ст., вивчення специфічних рис історіографічних шкіл та наукових напрямків макро-, мікро- і мета- історії.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Теорія та методологія історії» та «Актуальні проблеми сучасної світової та вітчизняної історіографії».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Етнодемографічні процеси сучасного світу», «Інноваційні технології у навчанні історії», «Актуальні проблеми сучасної філософії».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- Знання:** знати сучасні особливості предмета, завдань, методів мікроісторії як одного з найбільш прогресивних відгалужень історичної науки в сучасному світі; розуміти основні етапи зародження та розвитку цього напрямку в різних національних історіографічних школах.
- Уміння:** розкривати в порівняльному ключі плідність підходів мікро- і макроісторії до значущих історичних проблем, продемонструвати можливості подолання розриву між цими двома напрямками; порівнювати

ефективність наукових підходів мікро-, макро-, і мета- історії у розгляді значущих історичних питань.

3. *Комунікація*: використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій; співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей; створювати умови для комунікації із представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій.
4. *Автономність та відповідальність*: виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання з відповідної проблематики; використовувати загальнонаукові та спеціальні методи історичного дослідження в науково-дослідній діяльності; виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Макроісторичний підхід в історичному знанні другої половини ХХ ст.	4	2	2	-	-	-	6	2	2	-	-	-	-	14
2.	Виникнення та розвиток соціології	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	14
3.	Французька, німецька та американська школи макроісторії	4	2	2	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	14
4.	Мікроісторичний підхід в історичному знанні у другій половині ХХ ст.	4	2	2	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	14
5.	Італійська та французька школи мікроісторії	4	4	-	-	-	-	16	2	2	-	-	-	-	14
6.	Характерні риси гендерної та персональної історії	4	2	2	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	12
7.	Метаісторичний підхід в історичному знанні другої половини ХХ ст.	4	2	2	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	12
8.	Напрямки метаісторичних досліджень: концепції та ідеї	4	2	2	-	-	-	12	-	-	1	-	-	-	14
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		32	18	14	-	-	-	88	8	4	4	-	-	-	112

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Макроісторичний підхід в історичному знанні другої половини ХХ ст.

«Макроісторія»: термін, концепція, дослідницька область. Два способи вивчення генезису знання про макроісторію. Макроісторична компонента картини світу. Форми, моделі (гештальти і паттерни) макроісторії: загальні та окремі особливості. Розкриття змісту макроісторичного підходу.

Тема 2. Виникнення та розвиток соціології.

Соціологія О. Конта, позитивізм середини ХІХ ст. як основа макроісторичного бачення історичного процесу. Марксистський напрям в кінці ХІХ – ХХ ст. М. Вебер, Е. Дюркгейм як засновники історичної соціології. Г. Лебон, Тард як засновники соціальної психології. Поява соціальної історії як попередниці макроісторії. Провідні філософські моделі та концепції, які стали визначальними для макроісторичного підходу.

Тема 3. Французька, німецька та американська школа макроісторії

П. Бурдьє. Французька школа «Анналів». Історична антропологія. Л. Брюль, К.-Л. Стросс. Гендерні дослідження. Л. Стоун, історики навколо журналу «PastandPresent». Білефельдська школа, Ю. Кокка, Ю. Хабермас. Американська школа, Р. Дарнтон.

Тема 4. Мікроісторичний підхід в історичному знанні у другій половині ХХ ст.

«Мікроісторія»: термін, зародження та становлення. Методологічна специфіка мікроісторичного дослідження: її напрямки та стратегії. Мікроісторія в сучасному зарубіжному дискурсі. Обґрунтування ефективності мікроісторичного підходу. Локальна історія (регіональна), історія невеликих поселень. Основні ідеї та наукова база мікроісторичних досліджень.

Тема 5. Італійська та французька школи мікроісторії.

Методологічна криза 1960-70-х рр. і пошуки виходу з неї. Д. Леві. К. Гінзбург. Ж. Ревель. Історія повсякденності. Історія приватного життя. Школа «Анналів» (П. Рікер, Б. Лепеті, А. Буро, Ж. Ревель, С. Черутті та інші).

Тема 6. Характерні риси гендерної та персональної історії.

Гендерна історія. Характерні риси мікроісторичного підходу та його різноманіття. «Казус», вивчення індивідуального та унікального в історії, Ю.Л. Безсмертний. Персональна історія. Наталі Земон Девіс, наукове обґрунтування гендерної історії.

Тема 7. Метаісторичний підхід в історичному знанні другої половини ХХ ст.

«Метаісторія»: визначення та особливості дисципліни. Історичні корені формування ревізійного погляду на класичну історіографію. Лінгвістична революція 1960-х рр. і подолання методології епохи модерну. М. Фуко «Слова і речі», «Археологія гуманітарного знання». Р. Барт. Теологічна метаісторія: життєвий та філософський шлях християнських філософів. Священна історія (іслам) та метаісторія.

Тема 8. Напрямки метаісторичних досліджень: концепції та ідеї.

«Метаісторія» Х. Уайта. Деконструктивізм, Ж. Дерріда. Концепція Анкерсмита. Характерні риси метаісторичного підходу. Освоєння

постмодерністського підходу у вітчизняній історіографії в 90-ті рр. ХХ ст. Основні тенденції розвитку історичної науки в другій половині ХХ ст.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Макроісторичний підхід в історичному знанні другої половини ХХ ст.

ТЕМА 2. Виникнення та розвиток соціології

ТЕМА 3. Французька, німецька та американська школа макроісторії

ТЕМА 4. Мікроісторичний підхід в історичному знанні у другій половині ХХ ст.

ТЕМА 5. Характерні риси гендерної та персональної історії

ТЕМА 6. Метаісторичний підхід в історичному знанні у другій половині ХХ ст.

ТЕМА 7. Напрямки метаісторичних досліджень: концепції та ідеї

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до аудиторних (лекційних, семінарських) занять	26 (28)	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять
2.	Підготовка до проміжного контролю	4 (4)	Модульна контрольна робота
3.	Опрацювання додаткових питань, які не розглядаються на аудиторних заняттях.	28 (30)	Конспект
4.	Виконання індивідуальних завдань: - підготовка реферату з обраної тематики; - підготовка презентації.	10 (22) 20 (28)	Реферат Презентація
	Разом	88 (112)	

Тематика індивідуальних завдань

Питання для самостійного опрацювання

1. Американські історики: Прогресистська історіографія (середина ХІХ – ХХ ст.).
2. Американські історики: Консенсусна історіографія (1950-ті рр.).
3. А. Берр, Р. Арон, Ш. Сеньобос, Г. Аното – французька історіографія середини ХХ ст.
4. П. Кампфмейер, Г. Хальгартен, М. Леман – німецька історіографія після Першої Світової Війни.
5. Тейяр де Шарден та його метаісторичні філософські ідеї.
6. Олександр Мень «Історія релігій» – дисидент від православ'я. Теологічна метаісторія.
7. Карл Поппер. Соціальна історія в британській історіографії у ХХст.
8. О. Хубер, У. Раппард, К. Мейер – швейцарська соціальна історія сер. ХХ ст.

Тематика рефератів та презентацій

1. Видатні засновники та філософські витоки вчення школи «Анналів».
2. Фернан Бродель та його бачення історії.

3. Жак Ле Гофф – «Нова історична наука».
4. Біографія як засіб історичного пізнання.
5. Взаємодія макро- та мікроісторії. Пошук історика.
6. Фашистська та нацистська історіографія в Італії та Німеччині.
7. Метаісторичні істини в християнстві та ісламі.
8. Історики-гуманісти ХХст.
9. Бердяєв А., Ясперс К. – сенс історії.

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті (обсяг презентації – не менше 20 слайдів).

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом, а також вміння застосовувати ці знання.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Розкрийте особливості гендерної історії.
2. Вивчення індивідуального та унікального в історії.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Конспект додаткових запитань	5
Реферат	5
Презентація	5

Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. *Анналы на рубеже веков: Антология*, М., 2002.
2. Валлерстайн И. *Конец знакомого мира. Социология XXI века*. М., 2003.
3. Гирц К. *Интерпретация культур*. Электронное издание, режим доступа: [/bibliotek_Buks/Culture/girc/](http://bibliotek_Buks/Culture/girc/)
4. Дарнтон Р. *Великое кошацьє побоище и другие эпизоды из истории французской культуры*, М., Новое литературное обозрение, 2002.
5. Коляструк О.А. *Історія повсякденності в сучасній західній науковій традиції*. – К., 2009.
6. Кукурудзяк М.Г. *Історіографія історії країн Європи і Америки: Конспект лекцій*. – Кам'янець-Подільський, 2002.
7. Ле Гофф Ж. *Людовик IX Святой*. М., 2001.
8. ЛеРуаЛадюри Э. *Монтайю. Окситанская деревня (1294-1324)*. Екатеринбург, 2001.
9. Могильницкий Б. Г. *История исторической мысли XX века: Курс лекций*. Вып. I-III. 2001-2008.
10. Николаева И. Ю. *Проблема методологического синтеза и верификация в истории в свете современных концепций бессознательного*. Томск, 2005.
11. Осіп'ян О.Л. *Експериментальна історія: дослідницькі підходи та методи французької історичної школи «Анналів»*. – Краматорськ, 2007.
12. Пушкирева Н. Л. «Слез ее ради...» Опыт микроанализа эмоциональных отношений семьи «новых русских» XVI столетия // *Социальная история*. Ежегодник, М., 2000.
13. Репина Л.П. *Теоретические основания исторического знания после «постмодерна» // Методологические и историографические вопросы исторической науки*. Вып. 28. Томск, 2007.
14. Старченко Н. П. *Мікроісторія // Енциклопедія історії України: Т. 6*. – К.: В-во «Наукова думка», 2009.
15. Удод О. *Історія повсякденності як провідний напрям української історіографії / Проблеми теорії мікроісторичних досліджень* – К.: 2010.
16. Яковенко Н. *Історія ранньомодерної України: білі плями чи не задані істориками питання? // Україна модерна. Міжнародний інтелектуальний часопис*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uamoderna.com/md/119-yakovenko>.

10.2. Допоміжні джерела

1. Аггире Рохас К.А. *Критический подход к истории французских «Анналов»*, М., 2006.
2. Блок М. *Феодальное общество*, М., 2003.

3. Бродель Ф. Средиземное море и средиземноморский мир в эпоху Филиппа II Ч. 1: Роль среды. М., 2002.
4. Верменич Я.В. Мікроісторія як проблемне поле соціогуманітарних досліджень // Український історичний журнал, 2010, № 4, с. 156-169.
5. Гинзбург К. Мифы – эмблемы – приметы. Морфология и история, М., 2003.
6. Ивонина О. И. Время свободы. Проблема направленности истории в христианской исторической мысли России XIX-середины XX вв. Новосибирск, 2000.
7. Копилов С.А. Світова історіографія новітньої доби: навчально-методичний посібник для студентів історичного факультету. – Камянець-Подільський: Камянець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012.
8. Ле Гофф Ж. Средневековый мир воображаемого. М., 2001.
9. Олабарри И. «Новая» новая история: структура большой длительности // Ойкумена. Альманах сравнительных исследований политических институтов, социально-экономических систем и цивилизаций, Вып. 2, Харьков, 2004.
10. Олейников А. Микроистория и генеалогия исторического опыта? // Казус. Индивидуальное и уникальное в истории, Вып. 8. М., 2007, С. 379-393.
11. Польская С.А. Микроистория в зеркале исследований современной французской медиевистики // Новая локальная история: методы, источники, столичная и провинциальная историография, Ставрополь, Изд-во СГУ, 2003.
12. Репина Л. П. Историческая культура как предмет исследования // История и память. Историческая культура Европы до начала Нового времени. М., 2006.
13. Сахновський О. Мікроісторія як напрям історичних досліджень // Історична панорама, 2014, Випуск 18, с. 65-78.

10.3. Інтернет-ресурси

<http://resource.history.org.ua> – Інститут історії України НАН України

<https://uatterra.in.ua/?cat=17> – Мікроісторія. Інститут суспільних досліджень.